

Egyházi törvények és szabályrendeletek.

Az unitárius egyházi törvények gyűjteményes összefoglalása még nem történnén meg, egyelőre az is haladás volna, ha a ma érvényben levő törvények és szabályrendeletek sorozatának hivatalos összeállítása megtörténnék. Ily irányban 1918. április havában tett indítványomat az E. K. Tanács el is fogadta és egy 3 tagú bizottságot küldött ki a vonatkozó tervezet elkészítésére. Ez a bizottság is azonban — mint a többi bizottságok legnagyobb része — a tervezet gondolatát a feje alá tette és alszik. Pedig legalább azt már tudni kellene, hogy az érvényben álló jogszabályok közül melyek sorozhatók a „törvények“ fogalma és melyek a „szabályrendeletek“ fogalma alá.

A szervezeti törvény 206. §-a ugyanis akként rendelkezik, hogy az E. Főtanács hatáskörébe tartozik 1) az *egyházi törvényhozást illetőleg* :

a) az egyházra és iskoláira vonatkozó mindennemű *egyházi törvények és szabályrendeletek* megalkotása, életbeléptetése és módosítása.

Ha azonban a jogszabályokat vizsgáljuk, azok *ciméből nem mindig lehet megállapítani*, hogy az E. Főtanács mit kíván *törvénynek* és mit *szabályrendeletnek* tekinteni.

Már ez magában is indokolná egy idézési törvény megalkotását, hogy azután szabatosan lehessen a törvényekben kölcsönösen hivatkozni és hogy a szabályrendeletek köre is élesebben elhatárolódjék.

Erre gyakorlatilag is szükség van és pedig annal inkább, mert a Szervezeti Törvény 229. §. 3. d) pontja szerint az E. Képviselő Tanács :

„Az egyházközségek és egyházkörök által alkotott minden *rendszabályt* megvizsgál és megerősít.“ Az E. K. Tanács által megerősített *szabályzat* (rendszabály) eszerint az egyházi jogszabályoknak a 3-ik csoportja.

A ma érvényes jogszabályok között ezt a hármast felosztást: *törvény, szabályrendelet és rendszabály* felismerni sem a záradékról, sem a címből, sem más meghatározás alapján nem lehet.

De a főtanács sem tartja meg ezeket a fogalmi meghatározásokat, hanem határoz az új „internátusi *szabályzat*“ tárgyában; a „kollégium konviktusának szervezete és szabályai“-t *jóváhagyja* stb. stb.

Az egyház törvényei, szabályrendeletei és szabályzatai (rendszabályai) — jogászi szempontból tekintve — olyan vegyes felvágott-félét, olyan egyveleget alkotnak, amelyet iskolázott jogászi érzék elviselni nem tud.

De az általános rend szempontjából is elodázhatatlan szükség az osztályozást mielőbb elvégezni. A kiküldött bizottság munkálatainak alapját képezheti az alábbi összeállítás, amelyet azonban ezzel a beosztással elfogadni teljes lehetetlenség.

Ez a beosztás anélkül állított össze, hogy az idézett törvények szerint legalább általánosságban jelezve volna, hogy mi miért vétezt az *egyházi törvény, szabályrendelet és szabályzat* (rendszabály) csoportja alá. Ilyen elvi elhatárolás nélkül pedig a törvény kiadásához megkivántató idézési törvényről (lex citationis) beszélni sem lehet.¹

Az egyház ügyeinek intézésénél oly gyakran megnyilvánuló szakszerűtlenséget jó volna immár a lehető hozzáértéssel és szakszerűséggel felcserélni, ha van rá lehetőség. Ugy gondolom, hogy a hozzáértőket meg lehetne találni.

Az idézési törvényhez készült összeállítás ez volna.

A) Törvénycikkek.

I. törvénycikk. Az egyházalkotmányról és szervezetről (85—1904. jkvi pont.)

II. törvénycikk. A belsőemberek választásáról és kinevezéséről (41—1912. jkvi pont.)

III. törvénycikk. Belsőemberek változása alkalmával a javadalom megosztásáról (84—1900.)

IV. törvénycikk. A fő- és középiskolai tanárok választásáról és alkalmazásáról (38—1909.)

¹ Lásd: K. Magvető 1916. 2. füzet. Irott és iratlan törvények.

V. törvénycikk. Az istentiszteletek rendjéről (86—1904.)

VI. „ Az egyházi fegyelmi törvénykezéséről.

VII. „ A lelkészek és énekezők nyugdíjáról s ezek özvegyeinek és árváinak ellátásáról (109—1902.)

VIII. Az országos tanári nyugdíjintézetbe nem tartozó tanárok és központi tisztviselők nyugdíjáról és ezek özvegyeinek és árváinak ellátásáról (12—1902.)

IX. törvénycikk. Az egyház szolgálatában álló szolgák nyugdíjáról s ezek özvegyeinek és árváinak ellátásáról. (50—1912.)

B) Szabályzatok.

1. A kanonikus kérdésekre. (65—1903.)

2. Az egyház közpénztárának kezelésére. (60—1900.)

3. Az egyház alapjai tőkepenzeinek kikölcsonzásáról. (110—1902.)

4. Az egyházközségek pénzeinek és pénzügyi papírjainak kezeléséről. (101—1908.)

5. Az egyházközségek számadásának alakjáról. (65—1903.)

6. Az egyházközségek segélyezésének módjáról. (95—1901.)

7. A kántorok fizetésének ideiglenes rendezéséről. (40—1910.)

8. A Berde Mózsa-féle alpból gyümölcsészeti és méhészeti pályadíjakról. (52—1901. és 36—1915.)

9. A jószágfelügyelőségről. (43—1912.)

10. A lelkészkörről. (38—1911.)

11. A tanárértekezletekről. (92—1907.)

12. A zene és énektanárok kötelességeiről. (90—1910.)

13. A középiskolai orvos- és egészségtan tanár kötelességeiről. (82—1906.)

14. A vallás tanítási tantervről. (445—1914)

15. Az iparostanoncok vallástanításának tantervéről.

16. A középiskolai vallástanítás tervéről. (37—1915.)

17. A theologiai akadémia szervezetéről, a középiskolai vallástanári és theologiai tanári képzéséről. (42—1915.)

18. A kolozsvári kollégium internátusáról. (131—1902.)

19. A „ „ konviktusáról. (135—1902.)

20. A „ „ rendtartásáról.

21. A székelykereszturi főgimnázium internátusáról.

22. „ „ konviktusáról.

23. A székelykereszturi főgimnázium rendtartásáról.
24. „ „ pénztárkezeléséről.
25. A Berde-cipó ösztöndíjról. (63 – 1900.)
26. A Sharpe Hungarian scholarshipról (15 – 1911.)

E jogszabályokon kívül még az érdekes elvi álláspontok (Zsinati határozatok) is összeszedendők volnának. A kereszturi gimnáziumra vonatkozó törvények is felveendők lesznek. Szóval ez a sorozat nem teljes.

Az összeállításból a kanonikus kérdések a törvények közzé veendők föltétlenül. Hiszen egyházi szempontból ez elsőrendű jogszabály!

A 9. pont alatti beolvasztandó a szervezeti törvény megfelelő fejezetébe.

A theologia akadémia szervezete is a törvények közé kívánkozik. Szóval egy kissé figyelmesebb osztályozásra lesz szükség, törvényes meghatározás alapján.

A szabályzatok helyett „*Szabályrendeletek*“ kifejezés lesz használandó. És az E. K. Tanács megerősítő hatáskörébe eső rendszabályok, *szabályzatok (ügyrendek)* szintén kiválasztandók lesznek.

E csoportba tartozónak gondolnám a lelkészokról, a tanári értekezletekről alkotott szabályzatokat, továbbá a Szerv. törvény 232. §-a szerint elkészítendő ügyrendet és a 180. §. szerinti utasítást stb.

Az egyházi törvény 229. §. 6. pontja értelmében ugyanis ezek az E. K. Tanács hatáskörébe eső rendszabályzat fogalma alá esnek, amelyen nem változtat elvi szempontból semmit az a tény, hogy a lelkészkör *fellebbezése* folytán az E. Főtanács hagyta jóvá a lelkészkör szabályzatát. A helyes elintézés az lett volna, hogy az Egyházi Főtanács az E. K. Tanács elutasító határozatának megváltoztatásával az E. K. Tanácsnak a szabályzat jóváhagyását utasításba adja.

Mindezekre vázaltszerűen csak reá kívántam mutatni, mivel a mai viszonyok között a folyóirat terjedelme a bővebb kifejtésre elegendő teret nem biztosíthat. Közös érdekünk azonban, hogy az egy évtizednél hosszabb idő óta húzódó *törvény-incorporatiót* minél szabatosabban oldjuk meg. Ehhez igyekezzünk letenni az alapkövet: az idézési törvényt.

A szervezeti törvény (I. füzet) után — nézetem szerint — azért nem lehetett a további kiadásokat eszközölni, mert a fennebb

kifejtett elhatárolások, szétválasztások nem voltak meg és nem történtek meg. Ez valóságos drótháló volt, amelybe mindenki beleakadt, aki a törvények rendszerét vizsgálni kezdte. Én erre a hiányra régen reámutattam.¹ Álláspontomat a meddő kísérletek fényesen igazolták. Hiába való volt tehát minden indítvány és minden határozat, mert hiányzott a kivétel lehetősége. A biblia tanításait ma már nem igen szokták figyelemre méltatni, pedig hát szépen meg van írva: Nem minden, aki mondja: Uram, Uram! megyen be a menyeknek országába. Ehhez cselekedetek, jó cselekedetek is kellenek.

Hiába való volt tehát a sok indítványzáró, ha nem találták meg a jócselekedet végrehajtóját. Így most már a gyűlölt francia szellemesség csak annyit mondhat: Tant de bruit pour une omelette!

Tóth György dr.

---

¹ *Megoldásfele*: Az egyházi szervezetben tagozódó hatáskörök figyelembevételével a főtanács hatáskörébe csak a törvényalkotás volna utalandó. Ennél fogva az egyházi és zsnati főtanács által megállapított jogszabály lenne: *a törvény*.

Az E. K. Tanács hatáskörébe volna utalandó a *szabályrendeletek alkotása* — a főtanács jóváhagyásával — avagy enélkül.

Szabályzatot alkothatnának — úgy mint eddig — az egyházközségek, egyházkörök, egyházi egyletek az E. K. Tanács jóváhagyásával.

Ez a szétválasztás azonban a szervezeti törvény egyes intézkedéseit módosítaná.

A jelenlegi szabályozás mellett szabályrendeletnek volna minősíthető az a jogszabály, amelyet a főtanács alkotott és kifejezetten „szabályrendeletnek” kíván minősíteni. Különben törvénynek tekintendő.

Szabályrendeletnek volna vehető az E. K. Tanács által alkotott jogszabály is, ha a törvény, vagy a főtanács határozata értelmében erre jogköre volt.

Szabályzatot alkothatnának az egyházközségek stb., mint eddig.

Kiss Ernő dr.

Főgimnáziumunk rendes tanára, az 50 cs. és kir. gyalogezred tart. főhadnagya, a háborúban szerzett betegsége következtében, életének 32. évében, július hó 15-én elhunyt. Árkoson született. Onnan hozta magával kollégiumunkba egy becsületes iparkodással tisztos jólétre emelkedett, egyszerű családból a székely faj kitartó erős akaratát, a komoly munka szeretetét és a tehetségnek nem csekély mértékét. Ezek a tulajdonságai vezették már tanulópályáján, ezek kísérték egész, fájdalom, oly rövidre szabott életében. Ezek ültettek reménységet tanárai szívében már a gimnáziumban és tovább az egyetemen is, ahol tanárnak készült. Az volt a vágya, hogy ott értékesítse munkaerejét, ahol gyökerei leereszkedtek lelkebe, kollégiumunkban. De mikor végzett, dr. Nyiredy Géza, nagy hírű és feledhetetlen tanárunk, erejének teljességében volt. Így dr. Kiss Ernő Szolnokra került az ottani felső kereskedelmi iskolához. Azután kollégiumunkra szakadt a nagy csapás, dr. Nyiredy Géza kidőlése. Most már megnyílt dr. Kiss Ernőnek az út alma materéhez; de ránk szakadt a még nagyobb csapás, a világrengető háború. Ennek fergetege elsodorta dr. Kiss Ernőt az iskolától; a hívószóra ő is ment és úgy teljesítette bötelességét ott is, amint férfiúhoz, amint székelyhez illett.

Másfél évet forgott a harcok viharában Galicia mezőin, a Kárpátok ormain, Bukovina véráztatta földjén. A kardokkal diszített signum laudis beszélt ékesen kitartásáról, vitézségéről, szenvedéseiről. És összemorzsolts idegei árulták el, mikén ment keresztül. Mikor roncsolt idegeivel hazakerült, már akkor kollégiumunk tanára volt. Dr. Nyiredy helyét megkapta a jeles tanítvány. Boldog volt, hogy elérhette a célt, mely gyerek kora óta csábitotta; s boldog az öreg kollégium is, hogy fiatal, komoly és tudományosan jól felkészült erőhöz jutott.